DISCURSUL ARHITECTURII RECENTE ÎN CAZUL CONVERSIEI PATRIMONIULUI INDUSTRIAL / *RECENT ARCHITECTURE DISCOURSE REGARDING INDUSTRIAL HERITAGE CONVERSION*

Alexandra ARDELEANU
Drd. Arh. / PhD stud. Arch., UAUIM alexandra.ardeleanu30@gmail.com

Oana PAVĂL
Drd. Arh. / PhD stud. Arch., UAUIM sooana.paval@gmail.com

Rezumat

Ce înseamnă arhitectură recentă? În exteriorul profesiei, uneori chiar și în cadrul său, termenul „recent" este asimilat celui de „nou". Dar conversiile și chiar restaurările clădirilor existente reprezintă și ele forme hibride ale arhitecturii recente.
Conversia, înțeleasă ca simpla schimbare a funcțiunii clădirii, presupune un proces în sens invers proiectării de noi edificii, pornind de la cadrul existent –clădirea propusă spre conversie și contextul său, către tema program-noua funcțiune. Negocierile dintre valorile culturale și cele de utilizare, dintre limitările, riscurile și oportunitățile specifice, dintre memoria locului și noi semnificații, conduc către diferite abordări la nivelul intervenției arhitecturale.
Lucrarea de față își propune o analiză a diferitelor abordări utilizate în procesul de conversie al fondului construit industrial valoros (acesta însuși reprezentând un segment „recent", „nou" intrat în sfera patrimonială), prin prisma demersului și al discursului arhitectural, al raportării la valorile intrinseci, cu ajutorul unor studii de caz la nivel est-european, din orașe istorice.
Cum privim, deci, arhitectura recentă, atunci când vorbim de reutilizarea fondului construit industrial?

Cuvinte cheie: conversie, recent, industrial, reutilizare

Abstract

What does recent architecture mean? Outside the profession, sometimes also within it, the term „recent" is associated to „new". But conversions and even restorations are hybrid forms of recent architecture.
A conversion, understood as changing the building's function, is based on a reverse process than designing a new building: the starting point being the already existing framework – the building itself and its context, towards the new function. The negotiations between the cultural and utilisation values, between the specific limitations, risks and opportunities, between the genius loci and new meanings, lead towards different approaches regarding the architectural intervention.
The paper aims to analyse different approaches used in the processes of converting the valuable industrial built environment (itself representing a "recent", "new" segment of the heritage domain), in terms of the architectural approach and discourse, the reference to the intrinsic values, based on east European case studies, from historical cities.

Thus, what is our perspective towards recent architecture, when referring to reusing the industrial heritage?

Keywords: *conversion, recent, industrial, reuse*

Introducere

Arhitectura recentă, foarte recentă și arhitectul contemporan încearcă să redefinească și să accepte implicațiile multiple pe care arhitectura le are astăzi. Aceasta tinde către a deveni mai asumată, concentrându-se din ce în ce mai mult, dincolo de componentele sale funcţională, estetică, tehnologică, asupra componentei sociale (privind nu doar clientul și utilizatorii direcți, ci întreaga comunitate), componentei de mediu (protejarea mediului și gestionarea eficientă a resurselor), componentei culturale (valori patrimoniale, identitate, valorificarea acestora), precum și a componentei economice (privind competitivitatea dintre orașe, economia la scara mare, a orașului), asupra responsabilității și responsabilizării față de acestea.

Conversia, înțeleasă ca simplă schimbare a funcțiunii unei clădiri, nu este nicidecum o practică recentă, însă reutilizarea fondului construit industrial a luat naștere ca posibilă soluție la problemele generate de fenomenul dezindustrializării, în urmă cu numai câteva decenii, treptat, la nivel mondial. Refolosirea spațiilor capabile de a găzdui noi funcțiuni, cu intervenții de amploare variabilă, părea a fi cea mai firească abordare pentru gestionarea un vast fond construit industrial abandonat, de multe ori valoros, starea de abandon fiind perpetuată de-a lungul anilor de proasta gestionare a resurselor existente (chiar fondul construit), lipsa de cunoaștere, respingerea față de un trecut prea recent (mai ales în țările postcomuniste), noutatea posibilelor soluții, etc.

Astăzi, conversia patrimoniului industrial reprezintă o practică frecvent întâlnită la nivel internațional, urmărind reintroducerea acestuia în circuitul urban, din punct de vedere funcţional, economic, social și cultural, în acord cu direcțiile pe care arhitectura recentă le urmărește.

Introducere

Recent and very recent architecture and the contemporary architect try to redefine and accept the multiple implications that architecture has nowadays. This aspires to become more assumed, focusing more and more beyond its functional components, aesthetic and technologic components, on the social component (concerning not only the client and the direct users but the entire community), environmental component (environment protection and efficient resource management), cultural component (patrimonial values, identity and their revaluation) and also the economic component (concerning the competitiveness between the cities and city's large scale economy), accounting for each of them.

Conversion, understood as a simple change of a building function, is not a recent practice, reusing the industrial built environment came forth as a possible solution to the problems of the deindustrialization phenomenon, only a few decades ago, gradually worldwide. Reusing spaces capable of accommodating new functions, with variable interventions, would seem the most natural approach for managing an enormous abandoned industrial built environment, valuable most of the times, taking account that the state of abandonment has been perpetuated for a long time, due to a weak management of existing resources (the built environment itself), lack of knowledge, total denial of a too recent past (especially in post-communist countries), the novelty of possible solutions, etc. Nowadays, the conversion of the industrial built environment represents a frequent practice, internationally encountered, attempting to reintroduce it in the urban circuit, functionally, economically, socially and cultural wise, in agreement with the paths followed by recent architecture.

Practici est-europene

Praga este un oraș unic în Europa, unde se regăsesc urme ale fiecărei perioade care i-a marcat istoria și evoluția cadrului urban, din epoca medievală până în prezent. Industrializarea a ajuns aici în secolul al XIX-lea, având apogeul în a doua jumătate a secolului XX. Atunci au luat naștere primele suburbii industriale în afara zidurilor cetății, dar în imediata vecinătate și cu căi de comunicare bune cu orașul. Fabrici, mori, uzine și ateliere de producție s-au înființat pe terenurile agricole de-a lungul râului Vltava, în ceea ce sunt acum cartierele Holešovice, Karlín și Smíchov. Erau așezări industriale noi, cu facilități mixte, puncte de lucru și cartiere muncitorești, într-o textură urbană modernă, cu tramă rectangulară. Căile de comunicare cu orașul și accesul către râu au ajutat aceste așezări să crească și să se dezvolte.

După anii 1990, când dezindustrializarea a afectat și spațiul est european, aceste cartiere au fost inițial și ele victime ale presiunilor imobiliare, însă, treptat, odată cu creșterea interesului local pentru prezervarea și salvgardarea patrimoniului industrial prin reutilizare, a luat naștere fenomenul conversiei fostelor spații industriale în spații cu funcțiuni rezidențiale, culturale, comerciale, de servicii, mixte,etc. Astăzi, zonele Holešovice, Karlín și Smíchov sunt cartiere căutate, cu funcțiuni mixte, situate în centrul orașului, iar caracterul lor industrial contribuie la succesul pe care îl au în rândul praghezilor.

East European practices

Prague is a unique city in Europe, where one can find traces of every period that marked its history and the evolution of the urban framework, from medieval times to the present days. Industrialisation arrived here in the XIXth century and had its peak in the second half of the XIXth century and first half of the XXth. It was then when the first industrial suburbs emerged, outside from walls of Prague, but in its close vicinity and with good communication paths with the city. Factories, mills, plants, small and bigger industries settled in former agricultural lands along the Vltava riverside, in today's Holešovice, Karlín and Smíchov districts. They were new industrial settlements, with a mixed use of industrial activities and workers tenement buildings, in a new modern urban texture with rectangular blocks. The good communication paths with the city and the access to the river allowed these areas to grow and develop. Routes of communication with the city and access to the river have helped these settlements grow and develop.

After the 1990s, when deindustrialisation also affected Eastern European area, these neighborhoods were originally also victims of real estate pressures, but gradually with the increase of local interest in preserving and safeguarding the industrial heritage through re-use, the phenomenon of conversion of former spaces industrial premises in residential, cultural, commercial, service, mixed, etc was born. Today, the Holešovice, Karlín and Smíchov areas are sought-after neighborhoods with mixed functions located in the city center, and their industrial character contributes to the success they have among the citizens of Prague.

Cracovia este probabil cel mai privilegiat oraș al Poloniei din punct de vedere al arhitecturii. Nucleul istoric foarte bine conservat nu este deloc în antiteză cu cartierele din exteriorul său, inițial localități de sine stătătoare, înglobate ulterior în oraș. În aceste cartiere, din exteriorul celor două inele verzi ale orașului, întâlnim numeroase clădiri cu funcțiuni, gabarite, arhitecturi diferite, care au în comun utilizările industriale inițiale. Numai fragmente din fostele clădiri industriale al orașului fac parte din Ruta Patrimoniului Industrial din Cracovia, un traseu cultural de mare interes turistic, foarte bine promovat. În afara acestora, în oraș există numeroase alte foste spații industriale, care adăpostesc astăzi noi funcțiuni. Spre exemplu, cartierul evreiesc – Kazimierz – este cel care a atras „consumatorii" de spații din piața centrală, studenții și boemii deopotrivă, în localuri și magazine deschise de actori, filosofi, tehnicieni dentari sau oameni de știință. [1]

TIPURI DE ABORDĂRI ale conversiei patrimoniului industrial la nivelul practicii est-europene

Reutilizarea unei structuri industriale care nu mai deservește funcțiunea sa inițială implică întotdeauna o serie de schimbări în vederea adaptării la noua utilizare, la noua viață. Negocierile dintre valorile culturale și cele de utilizare, dintre condițiile, limitările, riscurile și oportunitățile specifice fiecărei intervenții, dintre memoria locului și noile semnificații, conduc către abordări semnificativ diferite la nivelul intervenției arhitecturale, adăpostite sub termenul conversie.

1 Jaroslav Knap. Magical Kazimierz. Krakow: Krakowska Grupa Multimedialna, 2014

Krakow *is probably the most privileged city of Poland. Its historic core, very well preserved, is not at all in contrast with its outer quarters which were initially self contained settlements, subsequently merged with the city. In these quarters, outside of the city's two green rings, we encounter many buildings with various functions, dimensions and architectures, which have in common their initial industrial usage. Only some fragments of the city's industrial heritage are part of Krakow Industrial Heritage Route, a well promoted high-interest tourist trail. Besides these, within the city, there are numerous former industrial buildings, which nowadays have new functions. For instance, the Jewish quarter - Kazimierz – is the one which lured the central square space "consumers", students and bohemian people altogether, with pubs and shops opened by actors, philosophers, dental technicians or scientists.* [1]

Industrial heritage conversion APPROACH TYPES upon east European practices

Reusing an industrial structure that no longer servers its initial function always implies a series of changes to adapt itself to the new use, to a new life. The negotiations between cultural and usage values, conditions, limitations, risks and opportunities specific to each intervention, between genius loci and new meanings, lead to significantly different approaches to architectural intervention housed under the term of conversion.

1 Jaroslav Knap. Magical Kazimierz. Krakow: Krakowska Grupa Multimedialna, 2014

Fără a avea pretenția unei clasificări exhaustive, vom prezentam o serie de abordări diferite ale conversiei patrimoniului industrial, identificate în practica internațională, respectiv în cele două orașe istorice est-europene: Praga și Cracovia.

Conservare și muzeificare

În cazul acestei abordări, obiectivul principal este reprezentat de conservarea integrității istorice a clădirilor industriale și a echipamentelor tehnologice, în ansamblul lor. În scopuri educative pentru generațiile actuale și viitoare, acestea sunt muzeificate, devin exponat, își spun povestea, pentru un public mai mult sau mai puțin numeros. Intervențiile arhitecturale în aceste situații sunt minime, concentrându-se pe repararea și întreținerea structurilor, în spiritul conservării și restaurării.

Stația de epurare din cartierul Bubeneč, Praga (fig 2,3) este o structură tehnică unică, datând din anul 1899 [2], cu bolți de cărămidă impresionante, detalii arhitecturale bine conservate și echipament tehnologic încă funcțional. După ce a fost declarată monument istoric în 1991, a devenit Muzeu ecotehnic, unde vizitatorii pot vedea și înțelege modul de funcționare și pot admira îndemânarea constructorilor. Cu toate acestea, publicul este limitat la o categorie restrânsă a celor ce sunt interesați de domeniul tehnic și de istorie, iar veniturile sunt aproape insuficiente pentru a suporta costurile de întreținere, însă muzeul încearcă să se adreseze unui public mai larg prin organizarea și găzduirea de activități recreaționale pe perioada verii (cățărări pe coșurile de fum, închirierea de spații pentru conferințe, evenimente culturale și recuzită de film). Astfel, simpla muzeificare a structurilor industriale implică anumite riscuri pentru viitorul acestora, rămânând în afara circuitului funcțional.

2 P. Ulrich (ed). *Great Buildings of Prague 6*. Praga: Foibos, 2009

Without claiming an exhaustive classification, we will present a number of different approaches to the conversion of industrial heritage identified in international practice, namely the two Eastern European cities: Prague and Krakow.

Conservation and museology

In this approach, the main objective is to preserve the historical integrity of industrial buildings and technological equipment as a whole. For educational purposes for current and future generations, these are museums, become exhibitions and tell their story, for a more or less numerous audience. Architectural interventions in these situations are minimal, focusing on the repair and maintenance of structures in the spirit of conservation and restoration.

The water purging station in Bubeneč, Prague (Fig. 2.3) is a unique technical structure dating back to 1899[2] with impressive brick volumes and well-preserved architectural details along with the still-functioning technological equipment. After being declared a historic monument in 1991, it became an eco-technical museum where visitors can see and understand how the equipment works and admire its craftsmanship. However, the public is limited to a small category of those who are really interested in the technical and historical domains and the revenues are almost insufficient to bear the cost of maintenance, but the museum tries to address a larger audience by organizing and hosting recreational activities during the summer (smoke blasting, rental of conference rooms, cultural events and film props).

Thus, the mere museum exposure of industrial structures implies certain risks for their future, remaining out of the functional circuit.

2 P. Ulrich (ed). Great Buildings of Prague 6. Praga: Foibos, 2009

Fig. 1 Muzeul Municipal al Ingineriei, str. Wawrzynca, Cracovia, fost depou de tramvaie. În ultimul plan, șantierul ansamblului rezidențial W19, fosta uzină electrică a orașului / *Municipal Museum of Engineering, Wawrzynca street, Krakow, former tram depot. In the rear, the building site of the Wawrzynca 19 residential complex, former electric plant of the city.* © Oana Pavăl

Fig. 2 Muzeul Eco-Tehnic, fosta stație de epurare a apei din cartierul Bubeneč / *The Eco-Technical Museum in Bubeneč neighbourhood* © Alexandra Ardeleanu

Fig. 3 Muzeul Eco-Tehnic, echipament tehnologic funcțional / *The Eco-Technical Museum, functional technological gear* © Alexandra Ardeleanu

Conversie și extindere, dialog nou-vechi

Această abordare este întâlnită adesea la conversii ale clădirilor și ansamblurilor industriale la scară mare, cu un consum mare de resurse. Noile extinderi sunt realizate pentru a acomoda mai bine noua funcțiune, din rațiuni economice sau din dorința de a crea o clădire impresionantă și reprezentativă[3]. Marile provocări și riscuri constau în stabilirea nivelului schimbării și găsirea unui dialog echilibrat între nou și vechi.
Morile Automate din cartierul Holešovice, Praga, au fost transformate în Centrul de birouri Classic 7. (fig 4,5,6) Conceptul care a stat la baza demersului arhitectural a fost alăturarea arhitecturii industriale, masive, tectonice de structuri contrastante, contemporane, ușoare. Astfel, o nouă clădire din metal si sticlă creează o legătură fizică, funcțională, între cele două clădiri industriale istorice (moara și silozul de făină). De asemenea, a fost adăugat un etaj suplimentar clădirii silozului, iar acvariul din metal și sticlă de pe fațada principală a morii anunță contrastul voit creat dintre cele două limbaje arhitecturale.(fig. 5) La interior, structura originală a morii a fost conservată și încorporată în noul concept de design. (fig. 6)

3 Benjamin Fragner, V.Valcharova, (eds) *Industrial topography / The architecture of conversion Czech Republic 2005-2015*, Praga: Research Center for Industrial Heritage of the Czech Technical University, 2014, pg.9

Conversion and extension, new-old dialogue

This approach is often encountered in conversions of large-scale industrial buildings and assemblies with a high consumption of resources. New extensions are designed to accommodate better the new function, for economic reasons or the desire to create an impressive and representative building[3]. The big challenges and risks are to establish the level of change and find a balanced dialogue between the new and the old.
The automatic mills in the Holešovice district of Prague were converted into the Classic 7 Office Center (fig. 4,5,6). The concept behind the architectural approach was to join the industrial, massive, tectonic architecture of contrasting, contemporary, light structures. Thus, a new building of metal and glass creates a physical, functional link between the two historic industrial buildings (mill and flour silo). Also, an additional floor was added to the silo building, and the metal and glass aquarium on the main façade of the mill announces the voiced contrast created between the two architectural languages. (Figure 5) Inside, the original structure of the mill was preserved and embedded in the new design concept (Figure 6)

3 Benjamin Fragner, V.Valcharova, (eds) Industrial topography / The architecture of conversion Czech Republic 2005-2015, Praga: Research Center for Industrial Heritage of the Czech Technical University, 2014, pg.9

Fig. 4 Classic 7 Office. Fostele mori automate / *The former automatic mills* © Alexandra Ardeleanu

Fig. 5 Classic 7 Office. Detaliu fațadă / *Facade detail* © Alexandra Ardeleanu

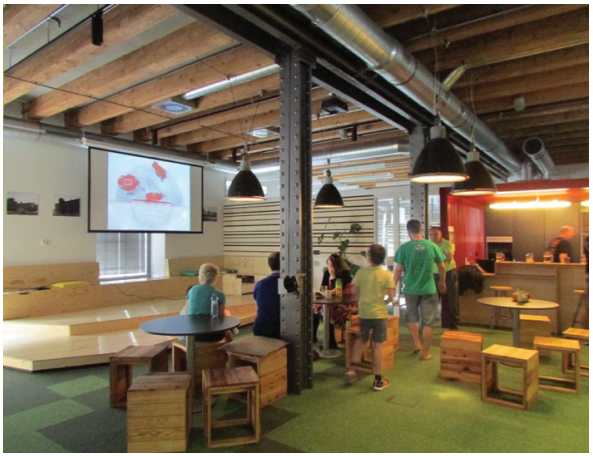

Fig. 6 Classic 7 Office. Interior © Alexandra Ardeleanu

Construcții/extinderi „parazit"

Prin extindere tip „parazit" ne vom referi la acele intervenții arhitecturale care presupun extinderea clădirii istorice, cu o nouă structură care pare că o „parazitează", dominând-o. La nivelul limbajului arhitectural, aceste tipuri de extinderi urmăresc adesea integrarea prin contrast.

Pe malul râului Vistula, în cartierul Podgorze, Cracovia, se remarcă o structură îmbrăcată în corten perforat, care se dezvoltă pe orizontală, deasupra unei clădiri istorice industriale (fig.7). Aceasta din urmă a fost uzina electrică, de mici dimensiuni, a fostei localități Podgorze. CRICOTEKA (fig.7) ilustrează o abordare tip extindere - „parazit"– căci noua structură pare că „parazitează" clădirea istorică, fără însă a-i afecta integritatea. Clădirea adăpostește sediul Centrului de Documentare Artistică Tadeusz Kantor – artistul căruia îi este dedicat, manifestele sale inspirând și conceptul proiectului, care explică această construcție parazit.

Construcția nouă a apărut în primul rând din necesitate, fosta uzină electrică fiind mult prea redusă ca dimensiuni pentru a putea adăposti funcțiunile cerute prin temă. Constrângerile sitului, condițiile de protecție, starea accentuată de degradare a clădirii istorice au fost alte considerente ce au devenit puncte de plecare în elaborarea proiectului. Echivalentul Direcției de Patrimoniu din Cracovia a impus conservarea clădirii principale și a furnalului din cărămidă, și aducerea acestora la starea inițială, prin eliminarea intervențiilor ulterioare.[4]

Accesul principal se realizează prin subsol, unde se află casa de bilete, garderoba, librăria, spațiile de depozitare și o parte dintre spațiile administrative. Prin

4 Daniel Zaluski. „Museum of Tadeusz Kantor and Cricoteka Krakow" în *Form Follows Freedom. Architecture for culture in Poland 2000+*, Marzena Daszewska, Lukasz Galusek (ed.), pp. 200-207, Published by International Cultural Centre, Krakow, 2015

„Parasite" buildings/extensions

„Parasite" extension refers to those architectural interventions which involve the extension of the historic building, with a new structure that clutches the old one by dominating it. At the level of architectural language, these types of extensions often pursue integration through contrast.

On Vistula's river bank, in Krakow's Podgorze district, there is a perforated corten covered structure horizontally developed, above an industrial historic building (fig.7). This was a small electrical plant, of former Podgorze municipality. CRICOTEKA (fig.7) is a „parasitic" extension – the new structure seems to overwhelm the historic building, without affecting its integrity. The building accommodates the Tadeusz Kantor Artistic Documentation Center (the manifests of Tadeusz Kantor, the artist to whom this building is dedicated to, inspired the concept of the project and the parasitic structure).

The new building has emerged primarily out of need, the former electrical plant being too small to in-house the new functions proposed through the theme. The site constraints, the safety precautions, the advanced degradation state of the building were starting points for the project's elaboration. The equivalent of Krakow's Heritage Directorate imposed the preservation of the main building and brick furnace and bringing them to their initial state, by eliminating subsequent interventions.[4]

The main access is made through the basement, where you can find the ticket office, the wardrobe, a bookshop, storage rooms and some of the administrative spaces. The link with the old building is also made through the basement, this being the only area where these 2 build-

4 Daniel Zaluski. „Museum of Tadeusz Kantor and Cricoteka Krakow" în Form Follows Freedom. Architecture for culture in Poland 2000+, Marzena Daszewska, Lukasz Galusek (ed.), pp. 200-207, Published by International Cultural Centre, Krakow, 2015

subsol se realizează și legătura cu clădirea veche, acesta fiind singura zonă în care cele două structuri interacționează. Volumul dezvoltat pe orizontală deasupra fostei uzine sprijină pe două elemente verticale - unul dintre ele doar cu rol structural, iar cel de-al doilea fiind în primul rând nod de circulație verticală, ușor de citit din exterior. Clădirea istorică a fostei uzine adăpostește o sală multifuncțională, arhivele, spații administrative și pentru cercetare, iar dintre fostele utilaje industriale, doar furnalul din cărămidă încă își mai îndeplinește funcția inițială.[5] Finisajul noii clădiri – cortenul perforat – evidențiază tratarea omogenă a fațadelor, care contrastează puternic cu estetica fațadelor din vecinătate. Perforațiile lasă privitorul să perceapă straturile interioare (pereții de închidere, elemente structurale, scara, mobilier) iar suprafața orizontală puternic reflectantă pare că dublează spațiul public creat și oglinda de apă. (fig. 9)
Simbolic, noua construcție o protejează pe cea a fostei uzine electrice, "înfășurându-se" în jurul său, fără a o altera în vreun fel.

ings interact. The horizontal developed structure above the former plant is being supported by two vertical elements – one of them having only a structural role, and the second one being a vertical circulation node, easily read from outside. The historic building of the former plant accommodates a multifunctional hall, archives, administrative and research spaces, and from the former industrial tools, only the brick furnace still performs its initial function.[5] The new building's finish – the perforated corten – highlights the smooth treatment of the facades, which have a strong contrast against the other facades nearby. The boreholes allow the viewer to perceive the interior layers (the closure walls, structural elements, stairs, furnishing) and the highly reflective horizontal surface seems to double the public space aided by water expanse. (fig. 9)
Symbolically, the new construction protects the former electrical plant, „wrapping" around it, without altering it in any way.

Fig. 7 Cricoteka văzută de pe malul nordic al râului / *The Cricotek seen from the north bank of the river* © Oana Pavăl

5 Idem

5 Idem

Fig. 8 Cricoteka, aleea spre accesul principal / *Cricoteka, the way to the principal entrance*
© Oana Pavăl

Fig.9 Suprafață reflectantă deasupra spațiului public / *Reflecting surface above the public space*
© Oana Pavăl

Fig. 10 Clădirea de birouri Corso Karlin, Praga / *Corso Karlin Office Building, Prague*
© Alexandra Ardeleanu

„Fațadismul sau „păstrarea cutiei"

„Fațadismul" se referă la situații în care, din considerente tehnice sau economice, se adoptă o soluție arhitecturală care presupune păstrarea uneia sau mai multor fațade ale clădirii, eliminarea completă a interiorului și realizarea unei structuri complet noi la interior. Această abordare este deseori criticată în rândul specialiștilor - comparând o clădire cu un organism viu, arhitectul Alberto di Stefano este de părere că păstrarea uneia sau mai multor fațade și eliminarea restului construcției este sinonimă cu demolarea. [6]
Fosta fabrică ČDK Plate Works din cartierul Karlin, Praga, a fost transformată pentru a găzdui noua clădire de birouri Corso Karlin (fig 10). Această transformare a presupus păstrarea fațadelor principale și inserarea unei noi structuri de 4 etaje la interior. Pereții masivi din cărămidă ai fațadei originale dialoghează în mod interesant și contrastant cu noua structură suplă și parcă dematerializată, din metal și sticlă. La interior, clădirea nu iese din tiparele de design consacrate ale spațiilor de birouri.

6 Benjamin Fragner., A. Hanzlova, (eds) *Vestiges of Industry. Architectural conversion of industrial heritage in Czech Republic*, Praga: Aston Print, 2005, pg 106

Facadism – „keeping the box"

Facadism refers to situations when, for technical or economic reasons, an architectural solution is adopted that involves preserving one or more facades of the building, completely eliminating the interior and building a completely new interior structure. This approach is often criticized by specialists - comparing a building with a living organism, architect Alberto di Stefano believes that preserving one or more facades and removing the rest of the building is synonymous with demolition.[6]
The former ČDK Plate Works in Karlin district, Prague, has been transformed to host the new Corso Karlin office building (fig 10). This transformation implied the preservation of the main façades and the insertion of a new 4-storey structure into the interior. The massive brick walls of the original façade keep interesting and contrasting dialogues with the new one, being „dematerialized" into a structure of metal and glass. Inside, the building keeps the well known pattern of design of the office space.

6 Benjamin Fragner., A. Hanzlova, (eds) Vestiges of Industry. Architectural conversion of industrial heritage in Czech Republic, Praga: Aston Print, 2005, pg 106

Reproducere formală

Similar „fațadismului", în anumite situații, în care integritatea construcției a fost profund afectată, păstrându-se doar fragmente, elemente din clădirea industrială inițială, sau din alte considerente economice și estetice, există proiecte de conversie ale acestor situri, care au apelat la următoarele gesturi:
păstrarea unor elemente din clădirile inițiale, conservarea, protejarea și punerea în valoare a acestora
reproducerea formală a geometriei fostelor clădiri (la nivel planimetric, volumetric sau ambele), pentru arhitectura noilor construcții, riscând în unele cazuri depășirea limitei butaforiei.

În cartierul Zablocie, fostă zonă industrială importantă a orașului Cracovia, sunt reutilizate numeroase spații în foste clădiri industriale dezafectate, chiar și din perioada comunistă. Însă cel mai relevant și de notorietate exemplu este fosta fabrică de emailuri a lui Schindler. Aici sunt găzduite astăzi două muzee: cel de artă contemporană - MOCAK și Muzeul Fabricii lui Schindler (fig.11) . Pe același teren, pe situl ansamblului fostei fabrici, coexistă două clădiri cu funcțiuni culturale, rezultate ale unor abordări foarte diferite din punct de vedere al conversiei.

Muzeul de artă contemporană MOCAK este constituit din corpuri noi de clădire, care înglobează și protejează elemente constructive ale unor foste hale de producție (fig. 12,13). Noile clădiri sunt amplasate pe amprenta fostelor hale și reproduc formal geometria acestora, la nivel planimetric și volumetric, amintind de caracterul industrial inițial. Vizitatorul descoperă cu ușurință, progresiv, parcurgând spațiile, elementele punctuale autentice conservate și valorificate, ce contribuie la recreerea atmosferei industriale.

Formal reproduction

Similar to facade, in certain situations where the integrity of the construction was deeply affected, keeping only fragments or elements of the initial industrial building or from other economic and aesthetic considerations, there are projects of conversion of these sites, which have turned to the following actions:
keeping elements in the original buildings, preserving, protecting and capitalizing on them
the formal reproduction of the geometry of the former buildings (planimetric, volumetric or both), for the architecture of the new buildings, in some cases endangering the limit of the butaforium.

In Zablocie quarter, a former major industrial area of the city of Krakow, there are numerous spaces reused in former decommissioned industrial buildings, even from the communist era. But the most relevant and notorious example is Schindler's former enamel factory. Here are housed two museums today: contemporary art - MOCAK and the Museum of Schindler's Factory (fig.11). On the same site, two buildings with cultural functions coexist on the site of the former factory, resulting from very different approaches from the point of view of conversion.

The MOCAK Contemporary Art Museum is made up of new building bodies that enclose and protect the building elements of former production halls (Figure 12,13). The new buildings are located on the footprint of the former halls and formally reproduce their geometry at a planimetric and volumetric level, recalling the initial industrial character. Visitors easily discover progressively through the spaces, authentic, preserved and redeemed points that contribute to the recreation of the industrial atmosphere.

Fig. 11 Muzeul de artă contemporană MOCAK și Muzeul Fabricii lui Schindler / *MOCAK Contemporary Art Museum and Schindler's Factory Museum* © Oana Pavăl

Fig.13 Perete din zidărie de cărămidă, păstrat în starea inițială și protejat de structură vitrată / *Brick wall preserved in its original state, glass protected*
© Oana Pavăl

Fig. 12 Structură metalică conservată și protejată / *Metalic structure, preserved and protected* © Oana Pavăl

Fig. 14 Muzeul Fabricii lui Schindler / *Schindler's Factory Museum*
© Oana Pavăl

Reutilizare adaptată

După cum sugerează și termenul, reutilizarea adaptată presupune adaptarea clădirilor industriale existente pentru a răspunde condițiilor de utilizare impuse de noi funcțiuni, prin intervenții minore, necesare, de natură funcțională, cu o utilizare rațională de resurse și respect față de trecutul locului. „Adaptarea și reutilizarea pot fi mijloace corecte și eficiente din punct de vedere financiar de a asigura supraviețuirea clădirilor industriale" [7]

Muzeul Fabricii lui Schindler (fig.14) este rezultatul reutilizării adaptate a corpului administrativ. La interior, intervențiile concentrat asupra celor necesare adaptării spațiilor la cerințele specifice unui muzeu, precum coerența traseului muzeal. Pentru aceasta, s-au folosit nodurile de circulație existente, s-au menținut o parte dintre spațiile administrative, având și acum aceeași destinație, fațadele s-au reabilitat, fără a se interveni în niciun fel asupra esteticii lor.

În Polonia, spre deosebire de țări din vestul Europei, unde revitalizarea fostelor zone industriale este o practică de câteva decenii, multe spații industriale au căzut pradă abandonului și dezvoltărilor imobiliare necontrolate, datorită lipsei unor strategii de dezvoltare urbană coerente.[8] În Cracovia, spațiile culturale aflate la sud de râul Vistula, Crikoteka și fosta fabrică a lui Schindler, sunt proiecte care reușesc să scoată funcțiunile culturale din zona centrală a orașului, generează spații publice de calitate și funcțiuni conexe, devin atractori de alte funcțiuni, etc. Astfel, prin reutilizarea fondului construit industrial, asociată cu două branduri (Schindler și Kantor), s-au creat două nuclee de dezvoltare ale scenei culturale dincolo de zonele convenționale, populate, vizitate, turistice.

7 Carta Patrimoniului Industrial - The International Committee for the Conservation of the Industrial Heritage (TICCIH) *The Nizhny Tagil Charter for the Industrial Heritage,* Moscova, 2003

8 Mateusz Gyurkovich. *The role of culture in re-using the postindustrial heritage of European cities*. 2014.

Adapted reuse

As the term also suggests, adapted reuse requires the adaptation of existing industrial buildings to meet the conditions of use imposed by new functions through minor, necessary, functional, rational use of resources and respect for the past. "Adaptation and reuse can be fair and cost-effective means of ensuring the survival of industrial buildings".[7]

The Museum of Schindler's Factory (fig.14) is the result of the adapted re-use of the administrative body. Inside, interventions focused on those needed to adapt the spaces to the specific requirements of a museum, such as the coherence of the museum route. For this purpose, the existing traffic hubs have been used, some of the administrative spaces have been maintained, and the same destination has now been used, the façades have been rehabilitated without any interference in their aesthetics.

In Poland, unlike Western European countries, where the revitalization of former industrial areas has been a practice for several decades, many industrial sites have fallen prey to abandonment and uncontrolled real estate developments due to the lack of coherent urban development strategies[8]*. In Krakow, the cultural spaces south of the Vistula River, Crikotek and Schindler's former factory, are projects that manage to remove cultural functions from the central area of the city, generate quality public spaces and related functions, become attractors for other functions etc. Thus, with the re-use of the industrially built environment, associated with two renown brands (Schindler and Kantor), two nuclei of cultural scene development have been created beyond conventional, populated, visited, tourist areas.*

7 Industrial Heritage Charta - The International Committee for the Conservation of the Industrial Heritage (TICCIH) The Nizhny Tagil Charter for the Industrial Heritage, Moscova, 2003

8 Mateusz Gyurkovich. The role of culture in re-using the postindustrial heritage of European cities. 2014.

Abordare bottom-up: utilizări temporare, inițiative civice

Utilizările temporare ale unui sit industrial dezafectat, proiectele specifice și evenimentele, reprezintă instrumente pentru creșterea nivelului de interes general asupra unui anumit sit, atrăgând atenția publicului larg și trăgând un semnal de alarmă.

Abordarea bottom-up se referă la procesele graduale de conversie și dezvoltare a siturilor industriale, inițiate pe plan local, de societatea civilă. Aceste procese sunt graduale și presupun de la acțiuni și intervenții la scară mică, până la cele mai semnificative, conducând către utilizări pe termen lung, unde puterea părților implicate crește, de asemenea, gradual. [9]

Spre deosebire de abordarea uzuală, care pornește de la decizii luate la nivelul administrației și/sau al investitorului particular, aceste inițiative depind de implicarea publicului. În acest mod, comunitatea ia parte la procesul de resuscitare al sitului, în redefinirea semnificației lui, contribuind în luare deciziilor. Acceptarea socială a reutilizării pe termen lung este unul dintre factorii cheie pentru regenerarea unui sit industrial.

Parte a gării de mărfuri Žižkov din Praga (fig.15) este folosită sezonier ca hub cultural, în perioada caldă a anului, de când a fost declarată monument cultural în anul 2013. Lupta pentru a salva acest exemplu de arhitectură industrială funcționalistă de la demolare a fost sprijinită de o asociație civică, împreună cu membrii comunității. Evenimentele specifice, spectacolele de teatru alternativ, concertele și proiecțiile de film, festivalul de peisagistică, precum și alte activități culturale au loc la gara Žižkov, în timp ce se caută o reutilizare pe termen lung, care să deservească rezidenții zonei.

9 T. Karge, A. Makarenko. „Bottom up Transformation of Frunze 35 in Kiev„ în *Industrial Heritage Sites in Transformation - Clash of Discourses,* Oevermann, H., Mieg, H.A. (eds.). New York: Routledge, 2015, pg.95

Bottom-up approach: temporary use, civic initiatives

Temporary uses of a decommissioned industrial site, specific projects and events, are tools for raising the level of general interest on a given site, attracting the attention of the general public and triggering an alarm signal.

The Bottom-up Approach (bottom-up) refers to the gradual processes of conversion and development of industrial sites, initiated locally by civil society. These processes are gradual and involve small-scale actions and interventions to the most significant ones, leading to long-term uses where the power of the parties also grows gradually.[9]

Unlike the usual approach, which stems from decisions taken at the level of the administration and / or the private investor, these initiatives depend on public involvement. In this way, the community takes part in the process of resuscitation of the site, redefining its significance, contributing to decision-making. Social acceptance of long-term reuse is one of the key factors for regenerating an industrial site.

Part of Žižkov train station, Prague (fig.15) is used seasonally as a cultural hub in the warm period of the year since it was declared a cultural monument in 2013. The struggle to save this example of functionalist industrial architecture since the demolition was supported by a civic association, together with community members. Specific events, alternative theater performances, film concerts and screenings, landscaping and other cultural activities take place at the Žižkov railway station, while long-term reuse is being sought for the residents of the area.

9 T. Karge, A. Makarenko. „Bottom up Transformation of Frunze 35 in Kiev„ în Industrial Heritage Sites in Transformation - Clash of Discourses, Oevermann, H., Mieg, H.A. (eds.). New York: Routledge, 2015, pg.95

Fig. 15 Gara de mărfuri Žižkov / *Žižkov Freight Railway Station*
© Alexandra Ardeleanu

Concluzii

Referindu-ne la conversia patrimoniului industrial, negocierile dintre valorile culturale și cele de utilizare, dintre limitările, riscurile și oportunitățile specifice fiecărei situații, dintre memoria locului și noile semnificații, conduc către abordări dintre cele mai variate la nivelul intervenției arhitecturale, precum cele prezentate. Din punct de vedere al intervenției arhitecturale, conversia unei clădiri industriale dezafectate presupune căutarea echilibrului între conservare, restaurare, adaptarea la necesitățile generate noua funcțiune compatibilă, design nou, regenerare urbană, valoare economică etc.

Conclusions

Referring to the conversion of industrial heritage, negotiations between cultural values and usage values, between limitations, risks and opportunities specific to each situation, between the memory of the place and the new meanings, lead to the most varied approaches at the level of the architectural intervention as presented. From the point of view of architectural intervention, the conversion of a decommissioned industrial building involves seeking a balance between conservation, restoration, adaptation to new needs, new compatible function, new design, urban regeneration, economic value etc.

Bibliografie / Bibliography

FRAGNER, B., HANZLOVA, A. (eds) *Vestiges of Industry. Architectural conversion of industrial heritage in Czech Republic,* Praga: Aston Print, 2005
FRAGNER, B., VALCHAROVA, V. (eds) *Industrial topography / The architecture of conversion Czech Republic 2005-2015,* Praga: Research Center for Industrial Heritage of the Czech Technical University, 2014
GYURKOVICH, Mateusz. *The role of culture in re-using the postindustrial heritage of European cities.* 2014.
KARGE, T., MAKARENKO, A. „Bottom up Transformation of Frunze 35 in Kiev„ în I*ndustrial Heritage Sites in Transformation - Clash of Discourses,* Oevermann, H., Mieg, H.A. (eds.). New York: Routledge, 2015
KNAP, Jaroslav. *Magical Kazimierz*. Krakow: Krakowska Grupa Multimedialna, 2014
ZALUSKI, Daniel. „Museum of Tadeusz Kantor and Cricoteka Krakow". în *Form Follows Freedom. Architecture for culture in Poland 2000*+, Marzena Daszewska, Lukasz Galusek (ed.), pp. 200-207, Published by International Cultural Centre, Krakow, 2015
URLICH, P. (ed). *Great Buildings of Prague 6*. Praga: Foibos, 2009

Webografie / *Webography*

Carta Patrimoniului Industrial - The International Committee for the Conservation of the Industrial Heritage (TICCIH) The Nizhny Tagil Charter for the Industrial Heritage, Moscova, 2003, accesibila la: http://ticcih.org/wp-content/uploads/2013/04/NTagilCharter.pdf
Dezeen http://www.dezeen.com